

ПРОСПЕКТ

ЕВРОПЕЙСКО СОЦИАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ
ЕВРОПЕЙСКИ КОНСОРЦИУМ ЗА НАУЧНА
ИНФРАСТРУКТУРА (ESS ERIC)

ВЪВЕДЕНИЕ

Потребителите на масови новини са доста добре запознати с постоянно възникващите различни заплахи за демокрацията в нашето общество, както и с идеологическите, политическите, икономическите и екологичните напрежения, изискващи неотложно решение. Предоставяните данни с високо качество от Европейското социално изследване (European Social Survey - ESS) са ключов елемент при преодоляването на много от проблемите.

Върху коректни данни за ценностите, мненията, нагласите и опасенията на гражданите на Европа, ESS изгражда солидна информационна база, която е както надеждна, така и непрекъснато актуализирана и обогатяваща се. Това става все по-важно във време, когато във всяка търсачка могат да се намерят ненадеждни данни, „фалшиви новини“, „алтернативни факти“.

Настоящата брошура-проспект описва приноса на ESS в тази сфера. Надяваме се тя да разкрие пред политици, законодатели, бизнес лидери и обикновени граждани колко важни могат да бъдат резултатите от ESS, както и да насърчи управляващите да направят така, че бъдещите издания/вълни на ESS да обхванат цяла Европа.

Професор Майкъл Брийн
Председател на Общото събрание на ESS ERIC

ПРЕДИСЛОВИЕ

Европейското социално изследване (ESS) беше създадено на фона на остър дефицит от научно издържани крос-национални данни, особено що се отнася до нагласи, вярвания и ценности. Основателите на ESS - Проф. Сър Роджър Джоуел и Проф. Макс Каасе (Roger Jowell and Max Kaase) са имали визията и решимостта не само да разработят план на изследователския проект, но и да убедят национални финансиращи организации, Европейската фондация за наука и Европейската комисия, че има сериозна празнина в социалното знание, за да финансират едно крос-национално фундаментално изследване с високо качество, което да ползва по-широката общност на социалните науки.

Във време, когато Европа е изправена пред огромни социетални предизвикателства (освен всичко останало), свързани с имиграцията, изменящите се семейни отношения и връзки, климатичните промени, реформите в социалното подпомагане, когато Старият континент изпитва спад на политическо доверие, нарастване на популизма и задълбочаващо се неравенство в здравеопазването, Европейското социално изследване ESS осигурява широк спектър от данни, които хвърлят светлина върху динамиката и стабилността на социалната тъкан на Европа. Със своите над 100 000 регистрирани потребители и над 3 000 публикации, както и с ясни доказателства за въздействие и извън академичните кръгове, ESS е вече утвърден фактор от ключово значение в европейското научно-изследователско пространство. Нещо повече, неговите високи методически стандарти и научно-изследователска програма гарантират устойчиво място в авангарда на европейската изследователската инфраструктура и спомагат за позиционирането на Европа като глобален лидер в областта на сравнителните социални науки.

Очевидно визията на основателите вече е факт. След като ESS достигна пълноценна зрялост като официална научно-изследователска инфраструктура със собствен юридически статут, ние отправяме покана до всички страни от Европа като географско понятие да се присъединят към досегашните участващи държави, за да може да се постигне пълен общоевропейски обхват. Заедно ние можем да създадем платформа, която да гарантира да бъдат чути възгледите на хората в Европа за тези огромни предизвикателства. Така академичните среди, политиците и гражданското общество ще разполагат с богата база данни, които да ги информират както за горещите проблеми, така и за дискусиите, а също и за решенията. В тази брошура се представя подробна информация за инфраструктурата ESS ERIC и за това, как да се кандидатства за членство в нея.

Проф. д-р Рори Фицджерълд
Директор на ESS ERIC,
Февруари 2017 г.

” Достъпът до висококачествени сравнителни данни ще ни помогне да подобрим нашето разбиране за настъпващите дълбоки обществени, политически, икономически и демографски промени в Европа, както и за връзката между Европа и останалата част от света. “

Мойра Гейгън-Куин
Европейски комисар за Научни изследвания, иновации и наука (2010-14)
в словото си на официалното представяне на ESS ERIC в Лондон, Великобритания,
31 януари 2014 г.

РЕЗЮМЕ

Европейското социално изследване (ESS) е общоевропейска научноизследователска инфраструктура, предоставяща свободно достъпни данни за академичните среди, политици, гражданското общество и по-широката общественост. През 2013 г. изследването получи престижния статут на Европейски консорциум за научноизследователска инфраструктура (European Research Infrastructure Consortium - ERIC).

Дейността на ESS ERIC включва провеждане на изследване на всеки две години за измерване на обществените нагласи и поведение; усвояване и разработване на най-високи стандарти за крос-национални научни изследвания; предоставяне на програми за присъствено и виртуално обучение и подкрепа на свободния достъп до непрекъснато обогатяващите се архиви с данни и документация (www.europeansocialsurvey.org).

Участващите страни осигуряват финансиране за Основния научен екип (Core Scientific Team - CST), който отговаря за дизайна и качеството на изследването, а също и за разпространението и администрирането на данните. Отделните държави финансират свои собствени екипи за осъществяване на изследването в съответната страна, ангажирайки агенции за социални проучвания, Национални статистически институти или неправителствени Think Tank научни организации за провеждане на интервюта по домовете на хората.

Вече повече от 15 години ESS картографира нагласите и поведенческите промени в социалния, политическия и моралния климат в Европа. След старта през 2001 г., първото издание от серията изследвания беше проведено на терена през 2002 г. в 22 държави. От тогава досега в ESS са участвали общо 37 страни.

С прилагането на строги правила и иновативни изследователски подходи при изготвяне на извадките от типа случайни/вероятностни извадки (probability sampling), при тестване на въпросите, при регистриране на събития, при превода на изследователските инструменти, при повишаване относителния дял на

реализираните интервюта, Европейското социално изследване ESS вече е признато за в най-авторитетния информационен източник за изменящите се социални ценности в Европа.

Това фундаментално социално изследване измерва динамиката на обществените нагласи в широк проблемно-тематичен кръг. От самото начало ESS бе проектирано като поредица от изследвания за мониторинг на променящите се нагласи и ценности в цяла Европа. Затова в анкетната карта е включен основен модул, съдържащ серия от повтарящи се на всеки две години въпроси, задавани по един и същ начин от 2002 г. насам. Всеки въпрос има уникален идентификатор, което дава възможност за лесно сравняване на емпиричните резултати във времето.

Тази „основна“ част от въпросника на ESS е разработена на базата на препоръки от научни експерти от различни страни, консултирани от CST още през ранните етапи от разработването на ESS.

В допълнение към основния модул, за всяка отделна вълна на ESS се добавят поне по два „ротационни“ модула. Те са дело на мулти-национални екипи от учени и изследователи, подбрани на конкурсен принцип от участващите в ESS страни, които са кандидатствали с проектни предложения в отговор на специална Покана, публикувана в Официалния вестник на Европейския съюз (OJEC).

В цялост, ESS винаги включва въпроси за измерване на нагласите спрямо медиите, здравеопазване и благосъстояние, следи доверието в институциите и управлението, набира данни за образование и професия, за социален капитал и социално доверие,

за структурата на домакинствата, изследва гражданското участие и отношението към демокрацията, социалното изключване, политическите и религиозните ценности и ангажираност, социално-демографската ситуация, имиграцията и престъпността.

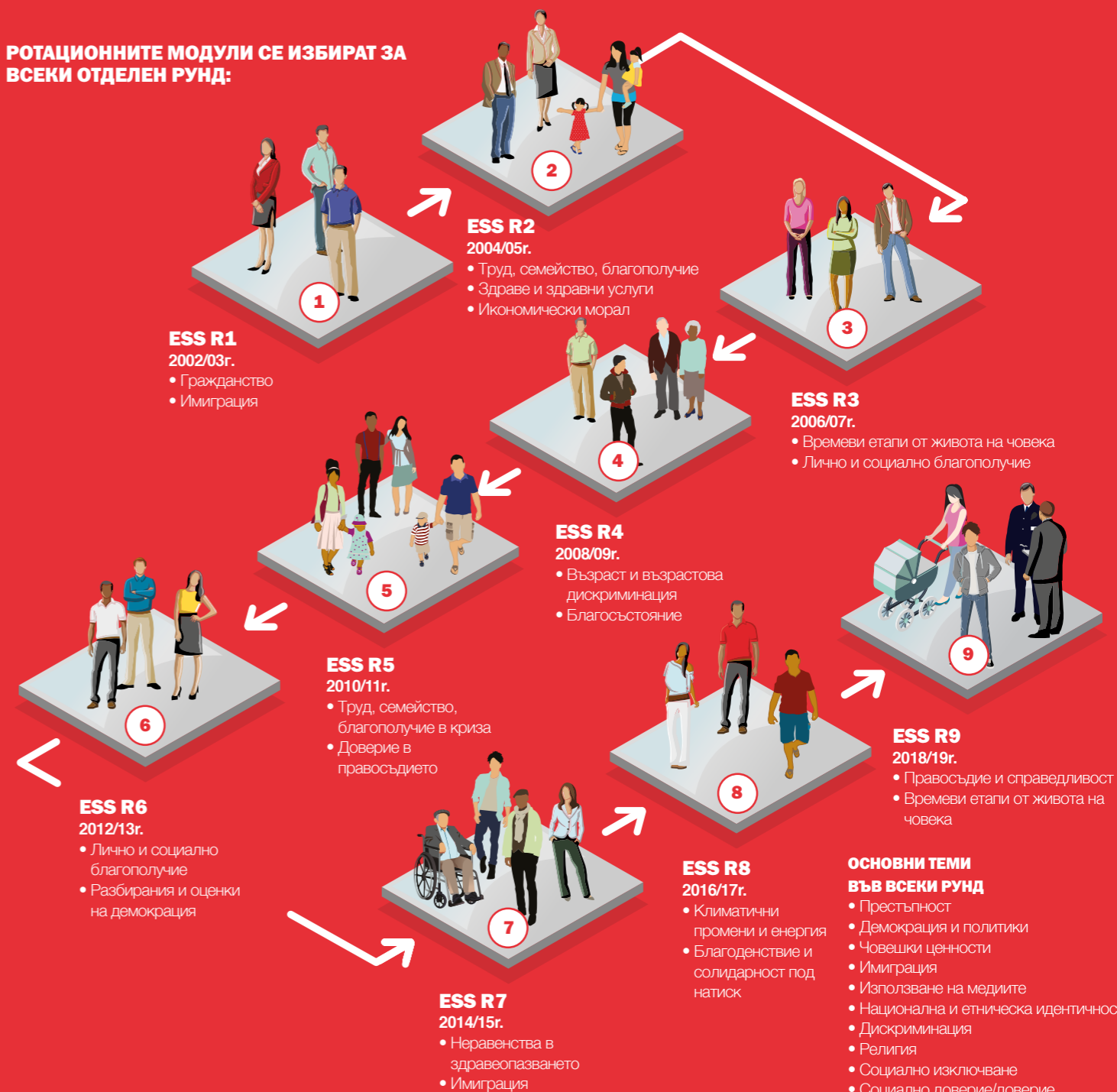
ESS търси отговори и на въпроси, разработени в сътрудничество с външни учени, насочени към гражданската активност, здравеопазването и здравните грижи, икономическия морал, семейството, работата и благополучието, времеви етапи от живота на човека личното и социалното благополучие, отношението към социалното подпомагане, възрастовата дискриминация, доверието в полицията и съда, разбиранията и оценките спрямо демокрацията, имиграцията, социалните неравенства в здравеопазването, отношението към климатичните промени и енергийната сигурност. Някои от тези теми се повтарят в повече от едно издания на ESS.

Емпиричните резултати от измерванията във времето разкриват интригуващи контрасти и сходства между отделните европейски държави. Надеждните сравнителни данни се ползват от академичната общност, чиито научни изследвания често пъти улесняват политическия, обществен и икономическия дебат както в европейски мащаб, така и на ниво страни-членки на ЕС. Това позволява на учени, политици, законотворци, управленци, мозъчни тръстове и други заинтересовани лица и институции да измерват и интерпретират възгледите на европейците на крос-национално равнище и за различни периоди на време.

До средата на 2017г. са събрани данни от седем двугодишни издания на ESS. Работата на терен за Осмата вълна започна през м. септември 2016 г., а Деветото издание ще се реализира от 1 юни 2017 до 31 май 2019 г..

Европейските страни са добре дошли да се присъединят към ESS, дори и да не са участвали преди, или да са прекъснали участието си за известно време. Включването на нови членове дава възможност на ESS ERIC да разширява наличната база сравнителни данни и води до понижаване на разходите за всички участващи държави. Централният екип на ESS може да окаже подкрепа при подготовката за участие на страните, които кандидатстват за първи път.

РОТАЦИОННИТЕ МОДУЛИ СЕ ИЗБИРАТ ЗА ВСЕКИ ОТДЕЛЕН РУНД:

ОСНОВНИ ТЕМИ ВЪВ ВСЕКИ РУНД

- Престъпност
- Демокрация и политики
- Човешки ценности
- Имиграция
- Използване на медиите
- Национална и етническа идентичност
- Дискриминация
- Религия
- Социално изключване
- Социално доверие/доверие в институциите
- Субективно благополучие
- Социално-демографски характеристики

Резюме (Продължение)

След като дадена държава стане Член на ESS, тя следва да излъчи Национален представител, на който да делегира пълни правомощия за гласуване по всички въпроси, разглеждани от Общото събрание (ESS General Assembly). Всеки ESS член следва също да определи Национален координатор за управление на дейностите на ESS ERIC в рамките на собствената си страна. Националният координатор носи пълната отговорност за успешното и качествено провеждане на ESS и за цялостната работа на терен. Националният координатор носи крайната отговорност за провеждане на интервютата на национално ниво по методическите стандарти на ESS.

ESS предоставя ръководство със специални указания, които да насочват преводачите при превода на изследователските инструменти, така че националните въпросници да имат едно и също значение на всички езици. Въпросникът се превежда на всеки език, говорим като първи от над пет процента от населението на дадената страна.

В съответствие с разработваните за всяка отделна вълна най-важни Спецификации за страните-участнички, всеки Национален координационен екип идентифицира най-подходящата рамка и съставя национална представителна извадка от най-подходящия модел за своята страна.

ESS предоставя подробни информационни материали и инструкции за обучение и инструктаж на интервюерите/анкетърите. Много е важно провеждането на интервютата във всички участващи страни да бъде колкото е възможно по-уеднаквено във времето, като се отчита и националната специфика. При инструктажите се разяснява самото Европейско социално изследване, спецификата на въпросника и правилата за неговото попълване. Веднъж одобрени за работа на терена, всички анкетъри трябва да бъдат пряко обучени и инструктирани.

Работата на терен се извършва минимум за един месец в рамките на определения максимален период от общо четири месеца, като всички страни имат за цел да постигнат ефективен размер на реализираната извадка от най-малко 1 500 респондента, макар този

брой да е занижен за страни с по-малко население. След приключване на работата на терен Националният координатор предава националните данни в архива на ESS.

ESS продължава да изгражда база данни, съдържаща огромно количество емпирична информация за поведението и социалните нагласи на европейците, която е свободно достъпна. Освен това, националните екипи описват и политическите събития, отразени в медиите по време на работата на терен. Това дава възможност на настоящите и на бъдещите анализатори на данните да придобият представа за националния контекст, с който са натоварени отговорите на въпросите.

От 2002 г. до 2017г. са осъществени над 350 000 интервюта „лице в лице“. Над 100 000 са и регистрираните потребители на данни, които могат да се анализират онлайн с помощта на уеб-базирана програма, наречена Nesstar, или да бъдат изтеглени за анализ с програми като SPSS, R или STATA. Потребителите могат да разчитат на помощ и от онлайн програмата за обучение, наречена ESS EduNet.

Данните могат да бъдат напълно безплатно изтеглени от всяка точка на света. На потребителите се предлагат различни опции: те могат да свалят информация от едно или повече ESS издания, за една или повече държави. Файловете с данни могат

да се изтеглят в различни формати и чрез различни програми, което дава възможност на потребителите да избират кои променливи да включват в своя собствен набор от данни.

Програмата Multilevel Download прави възможно добавянето на информация за отделни държави и региони към данните от ESS. Тя е частично финансирана от най-високата научна награда на Европейската комисия „Декарт“, която беше присъдена на ESS през 2005 г. за отлични постижения в съвместните научни изследвания (Descartes Prize for Excellence in Scientific Collaborative Research).

Вътрешният анализ на Google Scholar от 2003-15 г. установи, че в 3 104 статии в английски академични списания, книги, отделни глави, доклади от конференции или работни документи има позоваване на ESS. ☞

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Въведение и въстъпление	1	7.	Данни и документация с неограничен достъп	22
2.	Резюме	2		Достъпен набор данни без допълнителни разходи	22
	Какво представлява Европейското социално изследване?			Кумулативни и хармонизирани данни	22
3.	Европейското социално изследване - ERIC	6		Многостепенни данни и контекстуални данни	23
	История	6		Констатации от Европейското социално изследване	
	Структура и управление	8	8.	Ротационни модули, посветени на ключови социални теми	24
	Оперативни дейности	8		Демокрация и гражданско участие	24
4.	Присъединяване към Европейското социално изследване ERIC и финансова информация	10		Семейство, труд, благополучие	25
	Присъединяване на страните към ESS ERIC	10		Отношение към имиграцията	26
	Разходи за работа на терен, национална координация и национален принос	11		Социални неравенства в здравеопазването	27
	Процедури за кандидатстване в ESS	12		Отношение към социалното подпомагане в променяща се Европа	28
	Счетоводен одит на ESS ERIC	13		Обществени нагласи по отношение на изменението на климата и енергетиката	29
5.	Двугодишно крос-национално социално изследване с високо качество	14	9.	Разработването на политики в европейски крос-национален план	30
	Методологична прецизност	14		ESS публикации	32
	Съставяне на въпросник	16		Основни резултати от ESS	32
	Изпробване на въпросника	16		Брошури с констатации ESS за благополучието	33
	Превод	16	11.	Препратки	33
	Съставяне на извадка	18		Данни за контакт	33
	Обучение на анкетърите	18			
	Записване на важни събития, отразени в медиите	18			
	Изготвяне на файлове с данни и депозиране	19			
6.	Богат инструмент за академични изследвания, образование и обучение	20			
	ESS EduNet за електронно обучение (Elearning)	20			
	Обучителни курсове	20			
	Статистика на регистрираните потребители	20			
	Библиография на ESS	21			

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ЕВРОПЕЙСКОТО СОЦИАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ?

ЕВРОПЕЙСКО СОЦИАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ - ESS ERIC

ПРЕДИСТОРИЯ

Европейското социално изследване (ESS) е крос-национално социално изследване от фундаментален тип, което след 2002 г. се провежда по академични стандарти в цяла Европа. На всеки две години се правят преки стандартизирани интервюта „лице-в-лице“ по домовете на хората, подбрани чрез национални репрезентативни извадки на цялото население на дадена страна на 15 и повече години.

Инициативата за основаване на Европейско социално изследване е подета още през 1995 в рамките на Постоянния комитет за социални науки на Европейската научна фондация (European Science Foundation - ESF). За разработване на проекта Европейско социално изследване ESS са учредени комитети под ръководството на Проф. Сър Роджър Джоуел от Великобритания и Проф. Макс Каазе от Германия.

С решаващата подкрепа на д-р Джон Смит от Европейската научна фондация, Фондацията взема решение да се започне разработването на проекта ESS. Сър Роджър Джоуел е помолен да състави основен екип и да кандидатства пред Европейската комисия за централно финансиране, което да бъде допълнено с финансов принос от участващите страни. Проектното предложение е одобрено и първият кръг на ESS стартира през 2001 г., като самата работа на терен за набиране на данните е през 2002 г.

Оттогава ESS измерва нагласите, ценностите и поведението на различни групи население в повече от тридесет страни. Главните цели на ESS са:

- Да следи стабилността и динамиката на социалната структура, условията и нагласите в Европа и да интерпретира как се изменя социалната, политическата и моралната тъкан на Стария континент;
- Да достига и разпространява по-високи методически стандарти при крос-националните научни изследвания в областта на социалните науки, включително, например, при съставяне и тестване на въпросници, изготвяне на извадки, събиране на данни, намаляване на отклоненията, надеждност на въпросите;
- Да въведе научно базирани индикатори за национален напредък въз основа на възприятостта и преценките на гражданите за ключови аспекти от живота на тяхното общество;
- Да предприема и улеснява обучението на европейските социални изследователи по сравнителни количествени изследвания и анализи;
- Да подобрява видимостта и разпространението на данни за социалните промени сред учени, политици и широката общественост.

ESS е първият проект в областта на социалните науки, който през 2005 г. печели престижната годишна награда „Декарт“ за отлични постижения в съвместните научни

” ESS цели да подобрява видимостта и разпространението на данни за социалните промени сред академичните среди, политиците и широката общественост. “

изследвания. По линия на Европейския съюз наградата „Декарт“ е присъдена на международен екип, постигнал изключителни научни и технологични резултати чрез съвместни научни изследвания.

В отговор на заявление до Европейската комисия, представено от Великобритания от името на общо 15 държави, през ноември 2013 г. ESS получава престижния статут на Европейски консорциум за научноизследователска инфраструктура (European Research Infrastructure Consortium (ERIC)). ESS ERIC е признат за пълноправно юридическо лице съгласно правните норми на Европейския съюз.

С новия си статут, през март 2016 г. Европейското социално изследване ESS ERIC получава признание и като жалон на Европейския стратегически форум за научно-изследователски инфраструктури –ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI)). Това е значимо постижение за ESS ERIC, отразяващо достигнат етап на зрялост на инфраструктурата.

ESFRI е стратегически инструмент на Европейския съюз за развиване на научната интеграция в Европа и за укрепване на нейната международна насоченост. Още преди това признание, ESS бе включено в Пътната карта на ESFRI за 2006, 2008 и 2010 г. Пътната карта идентифицира научно-изследователските инфраструктури от общоевропейски интерес, съответстващи на дългосрочните нужди на европейските изследователски общности от всички научни сфери.

Жалоните на ESFRI са научно-изследователски инфраструктури, които са въведени или започнали да се изпълняват в предходни етапи на Пътната карта на ESFRI. Само утвърдени и с високо качество научно-изследователски инфраструктури получават статут на Жалон на ESFRI. Това е и своеобразна гаранция, че ще продължават да получават признание и от националните правителства.

СТРУКТУРА И УПРАВЛЕНИЕ

Уставните документи на ESS ERIC дават подробно описание на неговото управление и условия за финансиране. ESS ERIC се ръководи от Общо събрание (General Assembly), което назначава неговия Директор. Членове на Общото събрание са националните представители, оторизирани от правителствата на участващите страни.

Сегашният Председател на Общото събрание е Професор Майкъл Брийн от Колеж „Мери Имаколит“, Университет Лимерик, Ирландия (Professor Michael Breen from Mary Immaculate College, University of Limerick, Ireland). Заместник председател е Професор Алжис Крупавициус от Университет „Витаутас Магнус“, Каунас, Литва (Professor Algis Krupavičius from Vytautas Magnus University in Kaunas, Lithuania).

Централата на ESS ERIC се намира в Школата по изкуства и социални науки към Лондонски Сити Университет (School of Arts and Social Science, at City, University of London). Това е първият Консорциум ERIC, на който Великобритания е домакин.

При разработването и изпълнението на Работната програма на ESS ERIC, Директорът на ESS ERIC, Проф. д-р Рори Фицджерълд и неговите сътрудници, са подкрепяни от шест други организации, които заедно осъществяват крос-националната координация и формират международния Основен научен екип (Core Scientific Team - CST). Тези организации са:

- Институт по социални науки Лайбниц, Германия (GESIS – Leibniz Institute for the Social Sciences (Germany))
- Католически университет Льовен, Белгия (Katholieke Universiteit Leuven (Belgium))
- Норвежки център за научно-

изследователски данни, Норвегия (NSD – Norwegian Centre for Research Data (Norway))

- Холандски институт за социални изследвания, Холандия (SCP – The Netherlands Institute for Social Research (Netherlands))
- Университет Помпеу Фабра, Испания (Universitat Pompeu Fabra (Spain))
- Университет Любляна, Словения (University of Ljubljana (Slovenia))

Заместник-директорите на ESS ERIC са от четири различни институции:

- Заместник-директор на централното управление на ESS ERIC: д-р Ерик Харисън, ESS ERIC HQ, Лондонски Сити университет (Dr. Eric Harrison, ESS ERIC HQ, City University of London)
- Заместник-директор по научните въпроси: д-р Анжелика Шойер, Манхайм, Германия (Dr. Angelika Scheuer, GESIS, Mannheim, Germany)
- Заместник директор по методологичните въпроси: д-р Инеке Стууп, SCP, Хага, Холандия (Dr. Ineke Stoop, SCP, Hague, Netherlands)
- Заместник директор по стратегическите въпроси: Бьорн Хенриксен, NSD, Берген, Норвегия (Bjørn Henrichsen, NSD, Bergen, Norway).

Общото събрание (ESS ERIC General Assembly) избира независим председател (не от неговите членове) с мандат от четири години, който може да бъде подновен. От Националните представители, присъстващи на Общото събрание, се избира Заместник-председател за период от четири години. Общото събрание заседава най-малко два пъти годишно и има три постоянни комитета: Научен консултативен съвет (Scientific Advisory Board (SAB)), Методологичен консултативен съвет (Methods Advisory Board (MAB)) и Финансов комитет (Finance Committee (FINCOM)).

При основаването на ESS организацията-домакин е Think Tank структурата Национален център за социални изследвания, Великобритания (Nat Cen – National Center for Social Research in the UK). Понастоящем тази роля са изпълнява от Лондонския Сити университет (City, University of London), като тази договореност се преразглежда

периодично от Общото събрание на всеки четири години.

Директорът на ESS ERIC свиква и Форум на националните координатори (National Coordinators' (NC) Forum), на който присъстват определените от националните правителства Национални координатори от страните, участващи в ESS ERIC, както и Основния научен екип (CST).

ESS ERIC се придържа към Декларацията за етика на Международния статистически институт (Declaration on Ethics of the International Statistical Institute (ISI)), към която са помолени да се придържат и агенциите, провеждащи изследването на терен и ангажирани със събирането на данни, освен всички други национални задължения, които са им възложени.

ОПЕРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ

Както е разписано в Устава на ESS ERIC, всяка страна е длъжна да излъчи Национален представител, който да участва в работата на Общото събрание. Оторизираният Национален представител има пълно право да гласува по всички поставени въпроси в Общото събрание.

Всяка страна е длъжна да определи и Национален координатор. Ключовите функции на Националния координатор са да координира всички дейности на всички етапи от осъществяването на Европейското социално изследване и функционирането на ESS ERIC на национално равнище, както и да осигурява тяхното съответствие със специфичните указания на Директора. Националният координатор също така дава своя принос и към дискусиите относно методологията на ESS, дизайна на изследователските инструменти и формулирането на въпросите и променливите.

Националният координатор носи цялостна отговорност и за изпълнението на работата на терен. Тя може да бъде възложена на друг външен изпълнител, но пълната отговорност за полевата работа и качеството на емпиричните данни остава за националния координатор. ◀

СТРАНИ – УЧАСТНИЧКИ В ESS

Кръгове 1-8

8 КРЪГА

- 1 Белгия
- 2 Финландия
- 3 Франция
- 4 Германия
- 5 Унгария
- 6 Ирландия
- 7 Холандия
- 8 Норвегия
- 9 Полша
- 10 Португалия
- 11 Словения
- 12 Испания
- 13 Швеция
- 14 Швейцария
- 15 Великобритания

7 КРЪГА

- 16 Австрия
- 17 Република Чехия
- 18 Дания
- 19 Естония

5 КРЪГА

- 22 Литва
- 23 Русия
- 24 Украйна

3 КРЪГА

- 29 Исландия
- 30 Латвия

2 КРЪГА

- 31 Хърватска
- 32 Люксембург
- 33 Румъния
- 34 Турция

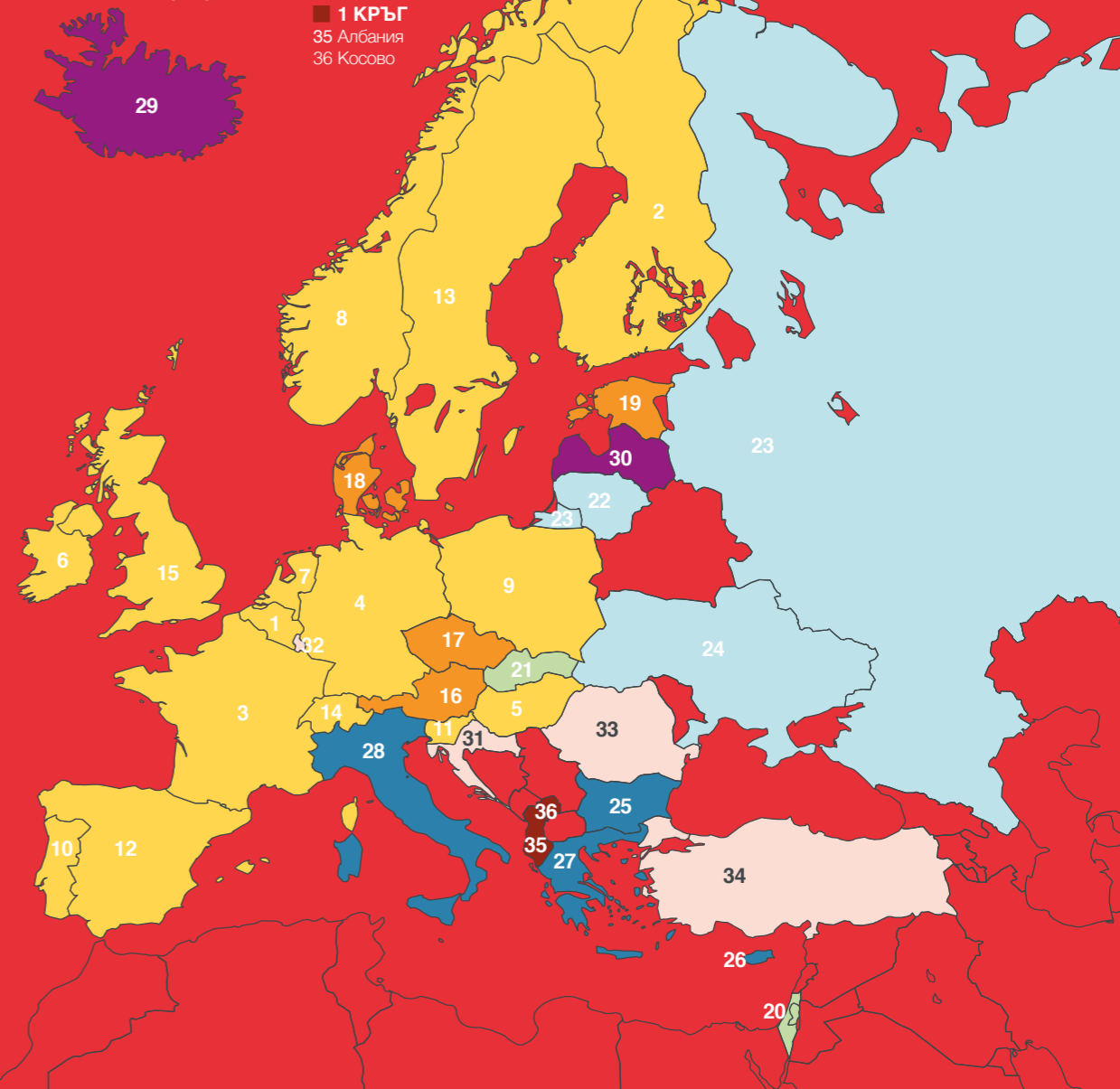
1 КРЪГ

- 35 Албания
- 36 Косово

4 КРЪГА

6 КРЪГА

- 25 България
- 26 Кипър
- 27 Гърция
- 28 Италия
- 20 Израел
- 21 Словакия

ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ КЪМ ЕВРОПЕЙСКОТО СОЦИАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ И ФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ

ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ КЪМ ESS ERIC

Страните, присъединени към ESS ERIC, попадат в три категории: Членове, Наблюдатели и Гости.

Членовете имат пълно право на глас в Общото събрание и носят юридическа отговорност за ERIC. Те имат дългосрочен ангажимент към ESS ERIC, но могат да се оттеглят от членство с двугодишно предизвестие до Общото събрание, което трябва да бъде подадено преди изтичането на предходния двугодишен цикъл на изследването.

ESS ERIC приема **Наблюдатели** за период от четири години, но те нямат право на глас и не носят юридическа отговорност за ESS ERIC. За да останат Наблюдатели, те задължително кандидатстват за удължаване на срока пред Общото събрание.

Гости се приемат от ESS ERIC за период от две години (един рунд). Подобно на Наблюдателите, те нямат право на глас и не носят юридическа отговорност за ERIC.

Ползите от присъединяването към ESS ERIC са многобройни. Всяка страна получава пълна подкрепа на Основния научен екип (CST) както при подготовката за работа на терен, така и съдействие по време

на събирането на данните. Освен това, CST помага и за проверка на качеството на данните, както и за съставянето на националните файлове с данни и депозирането им в международния архив, а също и при обработката на емпиричната информация за бъдещо ползване.

В Научния консултативен съвет, в Методологичния консултативен съвет и във Форум на националните координатори участват учени от цяла Европа, които активно допринасят за текущото развитие на инфраструктурата и за повишаване качеството на проекта, както е описано в Глава 5 от този Проспект и е видно от данните и констатациите, представени по-долу.

РАЗХОДИ ЗА РАБОТА НА ТЕРЕН, НАЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЯ И НАЦИОНАЛЕН ПРИНОС

Всички Членове, Наблюдатели и Гости са длъжни да провеждат двугодишни изследвания за своя сметка и в съответствие с разработените за всеки отделен кръг Спецификации на ESS. Националният ESS координатор е главен източник на информация за размера на необходимите средства. При липса на такава информация евентуалните финансиращи институции могат да се консултират със съответни изследователи за приблизително изчисляване на разходите.

Всички участващи държави се задължават също така да дават свой принос към общите разходи за международната координация на ESS ERIC. Тази принос е минимален за всички страни, като по-богатите внасят допълнителна сума, изчислена спрямо БВП на всяка отделна държава. Освен това страната-домакин, Великобритания, осигурява съществен допълнителен финансов ресурс.

За Рунд/Вълна 9 общият бюджет за Работната програма на ESS ще бъде в размер на €2 538 405 за финансовата 2017-2018г. и €2 563 789 за 2018-2019г.

Държава	2017-2018 (€)	2018-2019 (€)	2019-2020 (€)	2020-2021 (€)
Великобритания	764.909	764.909	764.909	764.909
Австрия	61.447	62.204	62.968	63.741
Белгия	69.831	70.749	71.675	72.611
Република Чехия	41.033	41.399	41.770	42.144
Естония	21.855	21.855	21.855	21.855
Финландия	46.509	46.981	47.457	47.938
Франция	278.671	283.581	288.541	293.551
Германия	371.913	378.607	385.368	392.197
Унгария	21.855	21.855	21.855	21.855
Ирландия	46.664	47.138	47.617	48.101
Италия	216.120	219.834	223.586	227.376
Литва	21.855	21.855	21.855	21.855
Холандия	101.340	102.859	104.395	105.945
Норвегия	66.671	67.528	68.393	69.268
Полша	71.089	72.031	72.981	73.942
Португалия	42.712	43.110	43.513	43.920
Словения	21.855	21.855	21.855	21.855
Швеция	74.328	75.332	76.345	77.369
Швейцария	87.386	88.639	89.905	91.183
Гости	110.365	111.469	112.584	113.710
Обща сума	2.538.405	2.563.789	2.589.427	2.615.321

В Таблицата е посочен националният финансов принос на Страните-Членки и Страните-Наблюдатели, одобрени за участие в Деветия (2017-2019) и Десетия (2019-2021) кръг на ESS.

Приносът на Страните – Гости е същият като този на Членовете и следователно те нямат финансова изгода да бъдат Страна - Гост. Съвкупният приход от Страните – Гости се добавя към общия бюджет. Статутът на Гост позволява на страните да се присъединят към някое отделно рунд/издание/вълна на ESS и да извлекат полза от натрупания опит, който в идеалния случай може да доведе до пълно членство.

Освен за международната координация на проекта, средствата от националните приноси се използват и за популяризиране на данните и тяхното използване, както и за обезпечаване статута на ESS в авангарда на научно-методологическото развитие.

ПРОЦЕДУРИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ЗА УЧАСТИЕ

За участие в ESS ERIC, независимо от статута, за който се кандидатства, е необходимо да се подаде заявление в писмен вид до Председателя на Общото събрание с копие до Директора.

В заявлението потенциалните нови членове следва да обяснят как виждат своя принос към описаните в Член 2 цели и дейности и как ще изпълняват ангажиментите, които ще имат като участващи в ESS.

Кандидатите трябва да обяснят как ще изпълнят изискванията за провеждане на изследването в страната си за тяхна сметка и в съответствие с подробно изложените от Директора и съгласувани с Общото събрание спецификации. Те могат да получат образец на формуляр за кандидатстване от кабинета на Директора.

Заявлението се разглежда от Общото събрание, което решава с мажоритарен вот дали кандидатстващата страна може да бъде приета за участие в ESS. Всяко заявление трябва предварително да бъде одобрено от съответното министерство в кандидатстващата страна, макар че понякога участието на Страни-Гости може да се финансира и от частни формирования.

Процедурата за кандидатстване за участие със статут на Гост е сходна и е описана в документ, който може да се получи при поискване. €

ОДИТ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ESS ERIC

Финансовото състояние на ESS ERIC подлежи на професионален независим одит.

” По наше мнение, финансовите извлечения отразяват достоверно всички материални аспекти на финансовото състояние на Консорциума към 31 май 2015 г. и неговите финансови резултати към края на тогава приключилата година в съответствие със Стандарта за финансова отчетност на по-малките единици (в сила от април 2015 г.). “

Доклад за констатациите от одита
Grant Thornton UK LLP,
21 декември 2015 г.

Отчет за приходите и разходите за приключилата година към 31 май 2015 г.

	1 юни 2014 до 31 май 2015 г €	1 юни 2014 до 31 май 2015 г €
		Преизчислени*
ПРИХОДИ	2,714,720	1,171,275
Преки разходи	(2,696,973)	(1,161,917)
БРУТНА ПЕЧАЛБА	17,1747	9,358
Административни разходи	(17,747)	(9,358)
РЕЗУЛТАТ ЗА ФИНАНСОВАТА ГОДИНА	-	-
БАЛАНСОВ ОТЧЕТ КЪМ 31 МАЙ 2015 Г.		

	2015	2014
		Преизчислени*
ТЕКУЩИ АКТИВИ		
Длъжници	22,581	619,091
Касова наличност в банката	3,024,895	1,233,288
	3,047,476	1,852,379
КРЕДИТОРИ: суми, дължими в срок от една година	(3,047,476)	(1,852,379)
НЕТО ТЕКУЩИ АКТИВИ	-	-
НЕТО АКТИВИ	-	-
РЕЗЕРВИ		
Натрупан резултат	-	-
Отчет за приходите и разходите	-	-
ОБЩО РЕЗЕРВИ	-	-

ДВУГОДИШНО ТРАНСНАЦИОНАЛНО СОЦИАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ С ВИСОКО КАЧЕСТВО

НАУЧНО-ИЗДЪРЖАН МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОД

Чрез споделяне на общите разходи за международната координация на ESS и покриване само на собствените национални разходи, всяка страна-участник в ESS ERIC получава достъп до качествена и надеждна сравнителна емпирична информация и възможност за осигуряване на крос-национален контекст на националните данни.

Поддържането на високо качество на прилаганата методология и на методическите стандарти при събирането на данните води до осъществяване на ESS в сравнение с не толкова прецизните изследвания. Тази инвестиция обаче, е оправдана по ред причини:

1. За изготвяне на крос-национални сравнителни анализи е необходимо изследването да се подготви и осъществи по еквивалентен начин. В противен случай, установените различия между отделните страни могат да се дължат по-скоро на методологически, отколкото на същностни разлики.
2. Тъй като социалните изследователи често прибягват до използването на по-малко научни, но по-евтини методи, е необходимо да се осигурят и висококачествени съпоставими данни. В това отношение ESS играе ролята на златен стандарт като източник на надеждна и статистически коректна емпирична информация. ESS не е проучване на общественото мнение,

провеждано чрез ненаучни методи за кратък период от време и затова не би могло да се сравнява с подобен род изследвания по отношение на разходи или методически стандарти.

3. Алтернативните на ESS данни, каквито са например административните и стопанските, както и информацията от социалните медии, не могат да бъдат просто адаптирани към определена теоретична концепция и да бъдат оформени като научни изследователски въпроси, което ограничава академичната прецизност на техния анализ. При ESS подобен риск не съществува.
4. Посочените в т. 3 алтернативи на данните от ESS са рядко достъпни в същата степен или в крос-национален формат, което се отразява на тяхната пригодност за сравнителна работа. Освен това, много малко източници на алтернативни данни покриват фокуса на ESS върху нагласите и ценностите на гражданите на Европа.

Като цяло, ESS прилага и развива най-добрите практики и научно обосновани методи, необходими за постигането на висококачествени резултати, на които да разчитат учените и социалните изследователи.

Въпросниците за всеки отделен кръг на ESS включват редица тематични сфери, засягащи ключови проблеми, с които се сблъсква съвременна Европа. За попълване на въпросника на британски английски е необходим средно един час, но в някои страни необходимото време е повече. От Девето ESS издание нататък всички страни трябва да попълват въпросника чрез използване на персонално интервюиране с помощта на компютър, т.е. чрез т.нар. CAPI система (Computer Assisted Personal Interviewing – CAPI). Алтернативни начини за събиране на данни не са разрешени, тъй като смесването на различни методи на регистрация може сериозно да подкопае сравнимостта между отделните страни и съпоставимостта във времето.

Разработен от водещи европейски социални учени, въпросникът съчетава приемствеността и промяната чрез логически издържан основен модул и поредица от ротационни модули, подбрани на конкурсен принцип в европейски мащаб.

Основен модул:

От самото начало замисълът на ESS е това да бъде серия от изследвания във времето, която да следи динамиката и промените в обществените нагласи и ценности в цяла Европа. Затова анкетната карта включва основен модул с въпроси за количествено измерване на тематично-проблемни сфери от траен интерес за социалните науки, както и относително най-всеобхватният набор социо-демографски („фоновни“) променливи в сравнение с което и да е друго крос-национално фундаментално социално изследване. Точният брой променливи може да се изменя от кръг на кръг, но всеки въпрос е с уникален идентификатор и наименование, което помага на потребителите в работата им с данните във времето.

Ротационни модули:

За всеки кръг на ESS се избират мулти-национални екипи от учени за разработване на поне два ротационни модула от въпросника. Ротационните модули се определят на конкурсен принцип след като екипите се отзоват на специалната Покана за предложения от ESS, обнародвана в Официалния вестник на Европейския съюз (OJEC) и широко разпространена. Може да се кандидатства за „нови“ модули, а след 2010г. и за „повтарящи се“ модули. След като бъдат одобрени, екипите формулират и предварително тестват разработените от тях въпроси и отделни променливи, което продължава 19 месеца.

За ESS Кръг 9 (2018/19) г. са подбрани 2 модула. Модулът с работно заглавие „Времеви етапи от живота на човека“ (‘The timing of life’) е повтарящ се модул, ориентиран към обществените възприятия за отделните етапи от живота на човека и отношението към ключовите моменти в тях. Модулът е така разработен, че да позволява изготвянето на дълбочинни джендър анализи на възгледите за жизнените цикли и при мъжете, и при

„Новият модул на Кръг 9 ще разгледа правосъдието и справедливостта в контекста на доходите на респондентите, за да може да се установи как Европа се справя със задълбочаващите се неравенства.“

жените. Модулът бе изпробван на терен в Третата ESS вълна (2006/07 г.), след което екип учени под ръководството на основния кандидат - Професор Франческо Билари от Университет Бокони, Италия (Professor Francesco Billari, Bocconi University, Milan, Italy) - кандидатства и беше одобрена за повтаряне на модула .

Модулът „Правосъдие и справедливост в Европа“ (‘Justice and fairness in Europe’) търси отговори за значителното увеличаване на неравенствата през последните десетилетия чрез преглед на множеството измерения на правосъдието, например като разграничава разпределителна и процесуална справедливост, рефлексивни и нерелексивни оценки на правосъдната система, както и обхвата и разполагането на правосъдието във времето. Новият

модул ще разгледа правосъдието и справедливостта в контекста на доходите на изследваните лица, за да може да се установи как Европа се справя с нарастващите неравенства. Той ще бъде включен за първи път след кандидатстване на мулти-национален екип под ръководството на Професор Стефан Либиг от Катедрата по социология на Университет Билефелд, Германия (Professor Stefan Liebig of the Department of Sociology at Bielefeld University in Germany).

Сега ротационните модули за Деветата вълна на ESS са предмет на експертен преглед, на бележки, коментари и мнения от националните екипи, на когнитивен при-тест в няколко ESS страни, на количествено пилотно изследване и първоначален превод.

ВЪПРОСНИК ЗА МЕТОДИЧЕСКИ ЕКСПЕРИМЕНТ

ESS осъществява и методически експерименти във всеки отделен кръг за оценка на надеждността и валидността на въпросите. Тези експерименти от типа Multi Trait Multi Method се използват и за попълване на базата данни на Прогнозния индикатор за качеството на изследването (Survey Quality Predictor (SQP), който помага на социалните учени и конкретно на авторите на модулите да прогнозират надеждността и валидността на променливите във въпросника преди тяхното изпробване на терен.

ПРЕВОД

В едно мулти-национално изследване, при което събирането на данните се администрира на различни езици, преводът на изследователските инструменти с възможно най-високо качество е от жизненоважно значение.

Думи и изрази като 'демократия', 'обществен живот' или 'обединяване' могат да означават различни неща за различни хора, за различно време, в различни страни. ESS предоставя анотации към въпросника в опит да гарантира, че изразеното в превода значение е едно и също и може да се използва във всички страни.

По отношение на превода ESS прилага екипен подход, включващ няколко етапа на преглед, уеднаквяване, предварително тестване и документиране. За гарантиране на пълна представителност на изследването в дадена страна, въпросникът се превежда на всеки език, говорим като първи от повече от пет процента на населението на страната.

По отношение на преводите, ESS се стреми към стриктно спазване на принципа на

еквивалентност. Преводческите процедури на ESS са подчинени на изискванията, очертани в Спецификацията за участващите страни и са свързани със следните основни принципи:

- Изходният въпросник на ESS е разработен на британски английски, с отделено специално внимание на това, как да бъде преведен. Всеки национален екип го превежда на един или повече езици.
- ESS се придържа към методиката TRAPD - Превод, преглед, уеднаквяване, предварително тестване и документиране (TRAPD methodology - Translation, Review, Adjudication, Pretesting and Documentation).
- Всички национални екипи са снабдени с детайлни Насоки за превод и Контролен списък за проверка на качеството на превода (Translation Guidelines and a Translation Quality Checklist), в които са описани процедурите, които трябва да се следват.
- След направения превод, избрани въпроси и променливи са предмет на две допълнителни иновативни стъпки – проверка и кодиране на прогнозния показател за качество на изследването (SQP). След приключване на проверката и кодирането на SQP, всички преведени въпросници се подлагат на когнитивно и пилотно тестване.

Целият процес на превеждане на изследователските документи се контролира от специален Екип за преводи на ESS (ESS Translation team), подпомаган от Експертен съвет по преводи (Translation Expert Panel - TEP). Ролята на Експертния съвет е да консултира националните ESS екипи по въпроси, свързани с превода на изследователските инструменти. Това се отнася както за общите превод-стратегии на ESS, така и за възникнали конкретни проблеми, за които Екипът за преводи на ESS и/или Основният научен екип търсят външна експертиза. Обикновено веднъж за всяко отделно ESS издание Съветът провежда заседания, като междуременно предоставя експертни мнения и консултации, където и когато това е нужно.

” По отношение на превода ESS прилага екипен подход, включващ няколко етапа на преглед, уеднаквяване, предварително тестване и документиране. “

СЪСТАВЯНЕ НА ИЗВАДКАТА

Извадковата стратегия на ESS цели разработването и прилагането на работещи и еквивалентни модели на извадка във всички участващи страни. Съставянето на извадки в ESS е подчинено на изискванията, описани в Спецификацията за участващите страни и се ръководи от следните ключови принципи:

- Извадките трябва да бъдат представителни за всички лица над 15-годишна възраст без горна възрастова граница, живеещи в частни домакинства във всяка страна, независимо от националност, гражданство или език
- Лицата за изследване се избират при стриктно спазване на метода „прост случаен подбор“ (random probability methods)
- За рамки на извадковите модели могат да се ползват списъци на отделни лица, на домакинства или на адреси.
- Всички страни трябва да се стремят към минимален „ефективно постигнат размер на извадката“ от 1 500, или 800 в страни с население под 2 милиона след отчитане ефекта на извадковия модел
- Съставянето на квотни извадки не е позволено на никакъв етап
- Замени не са позволени на никакъв етап, независимо дали домакинства или отделни лица, определени за изследване, са „отказали“, „неподходящи“ или с тях не е възможно да се установи контакт .

Всеки Национален координационен екип отговаря за идентифицирането (или генерирането) на подходяща извадкова рамка и изготвяне на подходящ модел извадка за съответната страна. В тази си задача Националният координатор и неговите сътрудници са подпомогнати от член на Експертния панел за съставяне на извадките и претегляне на данните от ESS (ESS Sampling and Weighting Expert Panel), на когото е възложено да оказва помощ.

” **Европейското социално изследване осигурява на всички свободен достъп до своите данни за нетърговска употреба.** “

ОБУЧЕНИЕ НА АНКЕТЬОРИ

Анкетьорите на ESS трябва да бъдат обучени за работа на терен и специално инструктирани за всяко конкретно издание на ESS. Основният научен екип (CST) предоставя поредица от предварително разработени слайдове и информационни материали, които да се използват като основа за провеждане на инструктажите.

Инструктажите са различни от обучителните сесии по това, че са специфично ориентирани към конкретния проект и конкретното негово издание , т.е. при инструктажа се дава описание на проекта, работи се по конкретния въпросник и се разясняват правилата на ESS. Всички анкетъори задължително се инструктират от Националният координатор или от агенцията за провеждане на изследването още при тяхното наемане за съответния кръг и преди изпълнението на възложените им задачи.

Инструктаж трябва да обхваща в детайли как да се кодират данните, как да се следват процедурите за попълване на предварително изготвените Формуляри за контакт (Contact forms), които са неразделна част от ESS изследователските инструменти, а също и как стриктно да се прилагат процедурите за подбор на лицата за изследване.

ЗАПИСВАНЕ НА СЪБИТИЯ ОТ МЕДИЙНИ ПУБЛИКАЦИИ

Значимите събитията във всяка отделна страна могат съществено да повлияят на обществените нагласи и възприятия в краткосрочен и в дългосрочен план. Например, единичен акт на тероризъм може да промени контекста на реакциите на хората по редица проблеми и да се отрази на отговорите в различните страни.

Националните ESS координатори и техните сътрудници наблюдават и записват важните политически и други събития, отразени в ключовите медии във всяка страна през периода на работата на терен. По този начин се осигуряват гаранции, че сегашните и бъдещи анализатори на ESS данни са в течение с националния контекст, под влияние на който хората отговарят на ESS въпросите. Това е особено важно, ако националните събития имат моментен ефект върху даваните отговори.

ПОДГОТОВКА НА ФАЙЛОВЕ С ДАННИ И ДЕПОЗИРАНЕ

Освен че е уникален източник на количествени социални данни както за устойчивите, така и за променящите се европейски нагласи, Европейското социално изследване предоставя на всички свободен достъп до своите резултати и изследователски технологии, които могат да се използват за различни, но не и за търговски цели.

Достъп до ESS базите данни, всяка от които обхваща над 20 страни и повече от 350 000 персонални интервюта от цяла Европа, може да се получи чрез уебсайта на ESS. Доста лесен за ползване, сайтът предлага опции за елементарни онлайн анализи и сваляне на целия набор от данни или на части от него за по-детайлен или комплексен анализ.

ESS работата на терен продължава най-малко един месец в рамките на предварително дефиниран четиримесечен период - обикновено между септември и декември на календарната година. Задължение на Националния координатор и неговия екип от сътрудници е да проведе полевата работа и да депозира файловете с данни в архива на ESS след нейното приключване.

Няма ограничения за достъп, нито привилегии за ползване на ESS от определени потребители. Така че учени, журналисти, изследователи, широката общественост и тези, които са най-тясно ангажирани с изпълнението на проекта, имат еднакъв, едновременен и неограничен достъп до резултатите от всеки кръг. Освен това, всички заинтересовани лица и институции имат достъп до изчерпателен технически доклад и съпътстваща информация, които описват и обясняват всички аспекти на проекта. Ползването на данните за търговски цели обаче, не е разрешено под никаква форма. ☞

БОГАТ ИНТРУМЕНТ ЗА АКАДЕМИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

В тази движена от информация епоха е по-важно от всякога следващото поколение да е екипирано с компютърна грамотност. Затова резултатите от ESS са важен ресурс за образование на бъдещите социални учени. Чрез ползването на данни от ESS, младите учени в областта на социалните науки могат да придобият аналитични и комуникативни умения, които са от жизненоважно значение за тяхната професионална кариера в неограничен брой отрасли. Периодично повтарящите се сравними във времето изследвания, каквото е ESS, предоставят на утрешните политици данни, необходими за развитие на техните способности за по-добро разбиране на обществото, което пък е от полза за всички.

В страните без добре развита информационна инфраструктура, ESS осигурява национално значим сравнителен ресурс от надеждни социални данни, който привлича хиляди потребители от Европа и целия свят. Някои от тях поемат по пътя на учени в сферата на социалните науки, а много други прилагат тези информационни умения в различни професионални области и кариери. От този ъгъл ESS може да се разглежда като инструмент за придобиване на умения за работа с данни, подпомагащ следващото поколение да бъде подготвено за епохата, подчинена на информационните технологии.

СПЕЦИАЛНАТА ПРОГРАМА ESS EDUNET ЗА ЕЛЕКТРОННО ОБУЧЕНИЕ (E-LEARNING)

Уеб-базираното учебно помагало ESS EduNet е създадено с цел да подпомогне потребителите да ползват социалните данни в обхват, надхвърлящ елементарната описателна статистика.

Този инструмент за електронно обучение е разработен специално за висшето образование. Той включва практически примери и упражнения, моделирани да насочват потребителите по време на целия научно-изследователския процес - от теоретично-концептуалното дефиниране на проблема до интерпретацията и статистическите анализи на емпиричните резултати.

EduNet играе роля на своеобразна лаборатория за социални науки, където теоретични хипотези могат да се доказват или отхвърлят на базата на емпирични данни с високо качество.

Чрез програмата EduNet са достъпни няколко тематични кръга: грешки в измерванията; многостепенни модели; имиграция; теглене на ESS данните; благополучие; семейство, джендър и труд; регресионни анализи; човешки ценности; социално и политическо доверие; моделиране на латентни променливи. Придружаващите данни са специално подбрани от ESS издания за онлайн анализ или изтегляне по съответните теми.

EduNet включва анимирани видео клипове за интерактивен отговор на често задавани въпроси.

КУРСОВЕ ЗА ОБУЧЕНИЕ

Курсовете за ESS обучение фокусират върху ключови аспекти от жизнения цикъл на изследването от сравнителна крос-национална гледна точка. Тяхната конкретната цел е да въоръжат изследователите със знания и умения, необходими за усъвършенстване на точността и еквивалентността на международните изследвания в европейски контекст.

Обучителните сесии се предлагат лично или онлайн и са ориентирани към модела на въпросника, превода, работата на терен, методологията и тегленето на данните. Те се водят от експерти в областта на социалните науки присъствено или чрез уебсайта на ESS. Понастоящем ESS ERIC предоставя курсове в сътрудничество с други социални научни инфраструктури чрез безвъзмездната помощ S2020 на H2020 (виж www.seriss.eu).

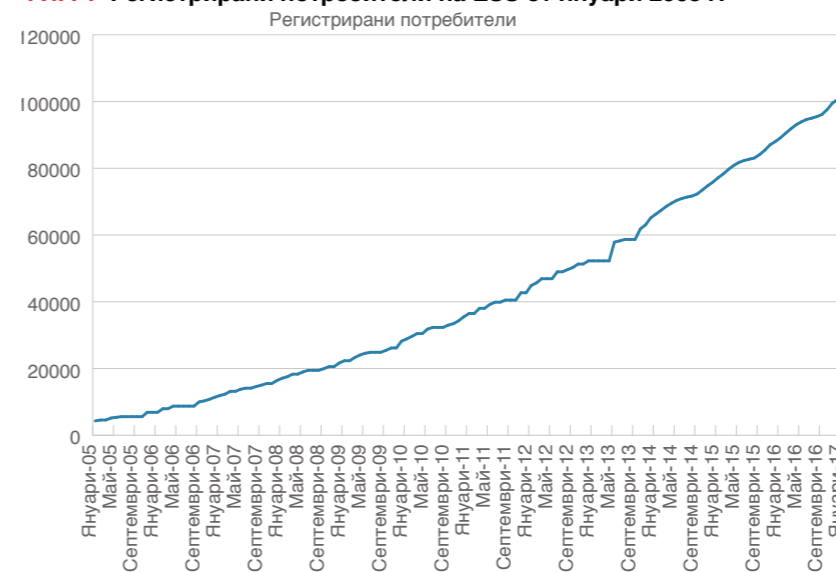
СТАТИСТИКА ЗА РЕГИСТРИРАНИТЕ ПОТРЕБИТЕЛИ

ESS ERIC е основен европейски център, осигуряващ достъп до все по-голям масив от данни за социалните нагласи и поведението на европейските граждани.

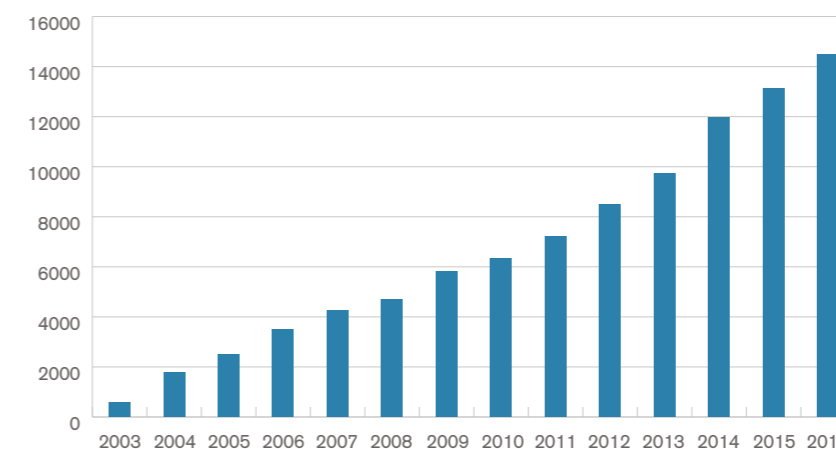
ESS ERIC документира ползването на данните от ESS още от първото му издание (ESS Round 1 през 2002 г., което продължава и в момента. Измерват се две групи потребители:

- "Регистрирани потребители" – с регистрация в сайта на ESS, с което придобиват право да ползват данните на ESS.

ФИГ. 1 Регистрирани потребители на ESS от януари 2005 г.

ФИГ. 2 Брой изтеглили данни годишно

- "Изтеглили данни на ESS" – регистрирани потребители, които поне веднъж са изтегляли ESS данни.

Общият брой на регистрираните потребители на ESS данни към март 2017г. е 104 729, а ESS данни са сваляни 72 920 пъти.

Регистрираните потребители и тези, които са изтеглили ESS данни са дадени в разбивка по държави, потребителски тип

(членове на факултет, студенти и т.н.) и тип данни (Издание на ESS, кумулативни и многостепенни данни). Допълнителна информация може да бъде намерена на уебсайта на ESS ERIC.

В периода 2003 - 2015 г., в резултат от използването или изтеглянето на ESS данни, на английски език са публикувани 3 140 статии в академични списания, книги, отделни глави или раздели от книги, доклади за

конференции или други научни разработки документи. Те включват 1 439 статии в списания, 618 доклади за конференции, 493 книги и отделни глави и още 415 научни разработки. От 3 140 публикации 2 615 са проблемно-тематични, а 525 - научно-методически.

ESS БИБЛИОГРАФИЯ

ESS библиографията е достъпна онлайн и съдържа информация за множество публикации на базата на крос-националното Европейско социално изследване. Тя включва анализи на данни, методология, описания и ESS документи.

Списъкът с академичните текстове, включени в Библиографията, съдържа детайлна информация за всяка публикация вкл. заглавие, година на публикуване, автор/и и издател. Библиографията позволява на потребителите да разберат дали авторът/ите е/са ползвал/и ESS данни и в други публикации, или да потърсят разработката онлайн.

Общият брой на академични публикации, базирани върху ESS, продължава да расте благодарение на широката тематичен обхват на изследователските инструменти, високото качество на прилаганите методически стандарти, открития достъп и отличните онлайн инструменти.

Онлайн Библиографията се актуализира периодично, за да гарантира на потребителите, че повечето научни публикации върху ESS са регистрирани и могат да бъдат потърсени. ◀

ДАНИ И ДОКУМЕНТАЦИЯ С НЕОГРАНИЧЕН ДОСТЪП

НАЛИЧНИ БАЗИ ДАНИ БЕЗ ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАПЛАЩАНЕ

Данните от ESS са достъпни безплатно за некомерсиални цели и могат да се изтеглят от уебсайта на ESS след кратка регистрация.

Цялата събрана информация след 2001г. е налична онлайн. Всяко ново издание от серията наславя нови надеждни данни, с които осигурява актуална информация за академични дебати и европейското управление.

Това позволява на националните и регионални правителства, на политическите анализатори, учените, студентите и членовете на обществото да интерпретират начина, по който хората от различни страни виждат себе си и света около тях през различни периоди от време.

За обмяна на най-добрите научно-изследователски практики в световен мащаб всички ESS протоколи, методически подходи, процедури и данни са достъпни за всички интересуващи се лица и институции от уебсайта на ESS. Изследването е напълно прозрачно.

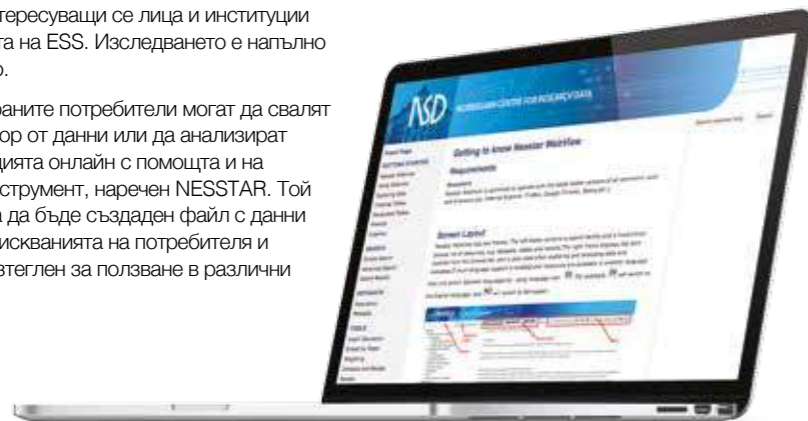
Регистрираните потребители могат да свалят даден набор от данни или да анализират информацията онлайн с помощта и на онлайн инструмент, наречен NESSTAR. Той позволява да бъде създаден файл с данни според изискванията на потребителя и да бъде изтеглен за ползване в различни

формати - SPSS, Stata, SAS и други програми за статистически анализи. Същевременно обаче, потребителите могат да търсят, разглеждат и анализират данните онлайн в случай, че решат да не ги изтеглят.

КУМУЛАТИВНИ И ХАРМОНИЗИРАНИ ДАНИ

Помощната програма за кумулативни данни на ESS дава достъп до кумулативни данни от страните, включени в интегрираните файлове на ESS от един или повече кръгове.

Това означава, че потребителите могат да генерират и изтеглят персонализирана подгрупа от кумулативния файл на ESS по техен избор по издания, страни и променливи. За всеки персонализиран файл данни се дава описание на изследването и документация на избраните променливи и те се включват в изтеглянето.

” Всяко ново издание от серията наславя нови надеждни данни, с които осигурява актуална информация за академични дебати и европейското управление. “

МНОГОСТЕПЕННИ И КОНТЕКСТУАЛНИ ДАНИ

Целта на многостепенните данни на ESS е да улесни разбирането на научната общност за националния контекст от живота на респондентите по време на интервюто. Това означава, че към данните от ESS могат да се добавят допълнителни данни за държавите и регионите, където живеят изследваните лица.

Номенклатурата на териториалните единици за статистически данни или Номенклатурата на звената за териториална статистика (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics or Nomenclature of Units for Territorial Statistics - NUTS) е стандарт за географско кодиране и превръщане към подразделения на държавите за статистически цели. Тя е разработена и регулирана от Европейския съюз и се прилага за Европейския съюз, Европейската асоциация за свободна търговия и страните-кандидатки.

Многостепенното изследване позволява добавяне на информация за страните и за няколко регионални нива към тази за респондентите в данните от ESS. Специфичната за страната регионална променлива определя доколко е възможно сливането на контекстуални данни за регионите с данните на ESS на индивидуално ниво.

Контекстуалните променливи се използват, за да се хвърли светлина върху теми като:

- Демография и география
- Икономика
- Здравеопазване
- Образование
- Престъпност
- Политически институции
- Комбинирани мерки

С повечето променливи се събира емпирична информация за няколко години. Многостепенните данни на ESS са частично финансирани от Наградата за научни изследвания „Декарт“, присъдена на ESS през 2005 г. за изключителни постижения в съвместните крос-национални изследвания. €

КОНСТАТАЦИИ ОТ ЕВРОПЕЙСКОТО СОЦИАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ

РОТАЦИОННИ МОДУЛИ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ КЛЮЧОВИ СОЦИАЛНИ ТЕМИ

ДЕМОКРАЦИЯ И ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

Европейските нагласи към демокрацията формират част от Шестото издание на ESS (2012/13г.), а гражданското участие е изследвано по време на Първото издание (2002/03 г.). И двете проблемно-тематични сфери са обхванати чрез ротационни модули.

**Д-р Моника Ферин, Цюрихски
Университет**

Ротационният модул за демокрацията в Шестата вълна на Европейското социално изследване дава детайлна информация за това, каква смятат европейците, че трябва да бъде демокрацията и какви според тях са демократичните им системи – или какви резултати дават. Това е въпрос от ключово значение в светлината на твърденията за кризата на легитимността, през която европейските демокрации са преминали през изминалите десетилетия. Издание дава интригуващи резултати в това отношение.

На първо място, демокрацията като идеал се радва на силна подкрепа от гражданите на Европа, независимо от реалното демократично качество на управлението в страната, където живеят. Европейците не само мислят, че демокрацията е нещо добро само по себе си, но и ценят всички идеални характеристики на демокрацията, като например свободата на словото и отчетността.

На второ място, европейците имат общо разбиране за това, кое е жизненоважно за демокрацията: равенството пред закона и свободните и честни избори са двете основни характеристики на демокрацията за повечето хора във всички изследвани държави. Към тях някои европейски граждани добавят дълъг списък от проблеми, свързани с демократичното развитие, които изискват по-специално внимание - от това, политиките да се съобразяват повече с потребностите на хората, до засилване участието на гражданите в процеса на вземане на решения и т.н. Както сега стоят нещата, най-взискателните европейци живеят в страни, където качеството на демокрацията е по-ниско от средното за Европа.

На трето място има голямо разминаване между това, което европейците очакват от демокрацията като идеал и това, което те на практика получават от своите демократични системи. Макар оценките на гражданите да варират в различните измерения на демокрацията и за различните страни, всички изследвани демокрации не успяват да постигнат идеалите на своите граждани. Това е така най-вече по отношение на социалните резултати от демократичното развитие (социално равенство и защита от бедност), където разликата е най-тревожна. ESS Рунд 6 предоставя на политиките мощен инструмент за разбиране от какво не са доволни гражданите в демократичните държави, както и за запознаване с причините и корените на тяхното разочарование.

Шестото издание на ESS е от полза и за идентифициране на потенциални дефекти на гражданското участие, тъй като установи, че ниските оценки на демократичното развитие корелират с въздържането от гласуване. И наистина, оценките на негласуващите за различните аспекти на демокрацията са значително по-ниски от тези на гласуващите. Тази констатация има важни последствия за изучаване на гражданското участие. Тя дава допълнително обяснение на това, защо хората се въздържат от гласуване, което следва да бъде сигнал към европейските правителства: дългосрочното недоволство от демокрацията като реалност може не само да застраши демократичната подкрепа в дадена страна, но и, тъй като е по-остро сред негласуващите, то може да застраши

и легитимността на вземаните решения от политическите представители.

СЕМЕЙСТВО, ТРУД И БЛАГОПОЛУЧИЕ

Въпроси относно семейството, труда и благополучието бяха включени в ESS ротационните модули по време на неговата Вълна 2 (2004/05) и Вълна 5 (2010/06).

**Проф. Хелън Ръсел, Институт за
икономически и социални изследвания,
Дъблин**

**Проф. Дънкан Гали, Нъфийлд Колидж,
Оксфордски Университет**

Провокираната от банковите фалити през 2008 г. икономическа криза бе най-тежката от 30-те години на миналия век насам. Първият повтарящ се модул на Европейското социално изследване (ESS), проведено през 2010/11 г. (Вълна 5), стъпва върху група въпроси, зададени първоначално през 2004/04 г. (Вълна 2) и отнасящи се до семейството, труда и благополучието. Това осигури пряко сравнение между периода преди кризата и периода, през който повечето страни излязоха от рецесията.

Повторният модул в Петото издание на ESS през 2010/11 г. направи оценка на ежедневния сблъсък на хората с кризата по отношение на качеството на работните им места, семейния им живот и личното им благополучие, както и на чувството им за принадлежност към институциите в тяхното общество. Това позволи да се прецени дали животът в кризата е сходен в различните части на Европа или се различава поради тежкия характер на самата криза или поради степента на защита, предлагана от националните институционални системи. Бяха изведени ключови констатации в 19-те страни, за които до пролетта на 2012 г. имаше налични сравними данни за 2004 и 2010 г.

Резултатите от Европейското социално изследване показват, че икономическата

криза се е отразила съществено върху качеството на труда. Тя е довела до спад в нивото на обучение, предоставяно от работодателите, до промени в моделите на организация на работата в няколко от страните от Източна Европа, до по-високи нива на интензивност на труда и до по-голяма несигурност на работното място. В същото време кризата е подкопала и социалната интеграция чрез негативните ефекти от несигурността на работните места върху трудовата заетост на младите хора, както и е предизвикала спад в доверието на хората към политиката и тяхната удовлетвореност от демокрацията.

Същевременно се наблюдава и значителна стабилност във времето по отношение на много от различията между отделни държави и групи държави. Най-вече северните страни продължават да се открояват като осигуряващи най-високо качество на работа и най-голяма защита срещу психичния стрес, причинен от безработицата. Ясно е, че институционалната рамка на страните и по-специално техните модели на регулиране на заетостта и естеството на техните социални държави играят важна роля в определянето на качеството на ежедневието на хората.

Двата модула на ESS ни позволяват да изследваме последиците от икономическата криза до 2010 г. Но очевидно това далеч не е краят на историята. От 2011 г. Европа навлезе в нова фаза на кризата – криза на държавния дълг. Това вероятно ще доведе до още по-големи сътресения в трудовия и семейния живот на хората, особено в Южна Европа. Напълно възможно е да е предизвикало и много по-голяма поляризация между различните европейски региони. Тази фаза на кризата в много страни се характеризира с особено тежко реструктуриране на публичния сектор, което вероятно ще доведе до особено тежки последици, особено за жените.

Жизненоважно е да се гарантира страните от ESS да продължат да наблюдават променящите се модели на трудовия живот в Европа и последиците от тях както за семейството, така и за по-широката общност.

ОТНОШЕНИЕ КЪМ ИМИГРАЦИЯТА

Въпроси за имиграцията присъстват във всеки кръг на ESS. В ротационните модули от Първо ESS издание (2002/03г.) и Седмо ESS издание (2014/2015г.) бяха включени и специални блокове от променливи, свързани с имиграцията.

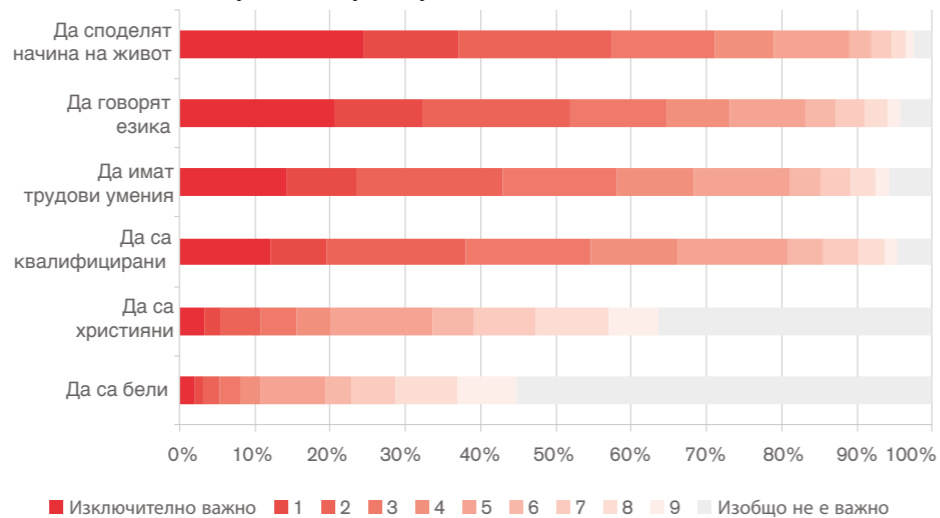
Проф. Антъни Хийт, Център за социални проучвания (CSI), Оксфордски Университет

Линдзи Ричърдс, Център за социални проучвания (CSI), Оксфордски Университет

Имиграцията продължава да бъде един от най-актуалните и неотложни за решаване политически проблеми в Европа, тъй като гласоподавателите в много страни я поставят високо в политическия дневен ред, а в много страни възникват нови десни радикални политически партии (напр. Националният фронт във Франция), чийто фокус е да се противопоставят на миграционните вълни. Тази тема едва ли ще загуби политическата си значимост в обозримо бъдеще, като се има предвид продължаващото високо ниво на трудова миграция към много от богатите западноевропейски страни, както и продължаващият натиск за приемане на търсещите убежище хора от зоните на военни конфликти по света.

Реакцията на управляващите спрямо имиграцията и кризата с бежанците се активира отчасти от общественото мнение и страха, че избирателите ще бъдат разочаровани, или вече са разочаровани, от либералната имиграционна политика. Възгледите на обществеността обаче са много по-нюансирани, отколкото често пъти се смята. В 7-ми кръг на европейското социално изследване например се установи, че европейските граждани са по-съпричастни към висококвалифицираните, отколкото към нискоквалифицираните и слабо образовани

ФИГ. 3 „Начинът на живот, езикът и трудовите умения се смятат за по-важни критерии за отношението към имиграцията от религиозните, икономическите и расови характеристики“

Въпрос: Моля, кажете доколко важно смятате, че трябва да бъде всяко едно от следните неща, когато се решава дали някой, роден, възпитан и живеещ извън (страната) да дойде и да живее тук.

Включени: Австрия, Белгия, Швейцария, Република Чехия, Германия, Дания, Естония, Испания, Финландия, Франция, Великобритания, Унгария, Ирландия, Израел, Литва, Холандия, Норвегия, Полша, Португалия, Швеция и Словения.

Само Вълна 7 на ESS (2014/15); използвани са претеглени данни на модела; N = 42 000

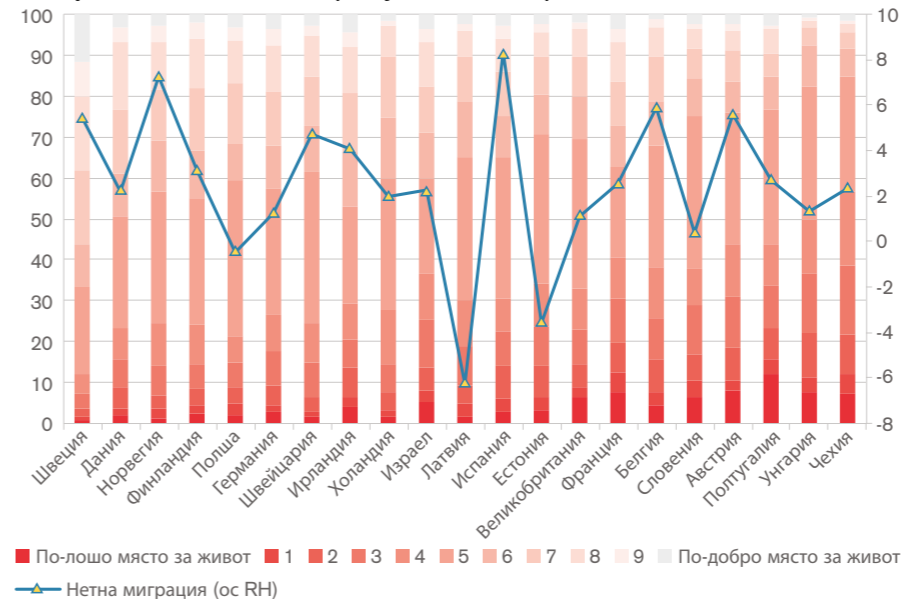
мигранти и виждат споделянето на начина на живот на приемащата страна, уменията да говорят езика на страната и трудовите умения като ключови критерии за приемането на мигранти.

Данните от 7-и кръг от Европейското социално изследване поставят и друго предизвикателство пред преобладаващите хипотези за движещите сили на анти-имигрантските настроения. Както показва графиката, негативните нагласи към имиграцията не се отнасят пряко до броя на имигрантите, пристигащи в дадена страна. Например, Исландия и Швеция имат относително високи нетни миграционни проценти, но те са две от страните, които са най-благоприятно настроени към имигрантите. Движещите сили на анти-имиграционните

настроения са далеч по-сложни, отколкото обикновено се предполага.

Данните от проведеното през 2014/15 г. Седмо издание на ESS ни позволяват да извършим задълбочен преглед на движещите сили на тези крос-национални различия и на промяната във времето на анти-имигрантските настроения. ESS резултатите, например, ни дават възможност да сравняваме значението на конкуренцията за работни места и жилища и опасенията относно способността на дадена страна да интегрира мигрантите с различни религиозни и културни традиции. Това би трябвало да хвърли нова светлина върху степента на радушно посрещане на различните видове мигранти - например от мюсюлманските страни, или тези, които са бежанци.

ФИГ. 4 Нетните миграционни степени не съответстват на нагласите относно имиграцията (страните са подредени от положителните (Швеция) до отрицателните нагласи (Република Чехия))

Въпрос: "Доколко чужденците, които се преселиха у нас, направиха [страната] по-лошо или по добро място за живеене?" 0-10 с по-високи оценки за по-добро място.

Относителният дял на нетната миграция е изчислен на хиляда души от населението през 2015 г. Източник: Световна книга на фактите на ЦРУ (CIA world fact book).

Само Кръг 7 на ESS (2014/15 г.)

СОЦИАЛНИ НЕРАВЕНСТВА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Данните са от ротационния модул на Вълна 7 (2014/15г.), относно неравенствата в здравеопазването в цяла Европа

Д-р Тим Хюитс, Лондонски Университет

През 2005 г. Световната здравна организация създаде "Комисия за социалните детерминанти на здравето" ("Commission on the Social Determinants

of Health"), която системно разглежда приноса на социалните детерминанти към неравенствата в здравеопазването вътре в страните и между тях. След публикуването на нейния окончателен доклад през 2008 г. Европейският съюз и различни национални правителства са възложили разработването на подобни доклади (като например прегледа на Marmot за неравенствата в здравеопазването в Англия). Следователно, социалните детерминанти на здравето и неравенствата в здравеопазването получават все по-голямо признание като значими за здравето на населението.

Въпреки това, няма достатъчно изчерпателни общоевропейски данни за социалните детерминанти на здравето или относно редица здравни резултати. Основният модул

на ESS съдържа подробни данни за редица социално детерминиращи променливи (напр. безработица, професионални категории, семейна структура, измерения на социалния капитал, доходи и т.н.), но тези, които се отнасят за здравето, са малко (извън самооценката за здравето и лимитиращите дългосрочни заболявания). Други ключови детерминанти (например, начин на живот) изобщо не са обхванати. Като цяло, в социалните изследвания липсва богата информация за здравето и начина на живот, а специфичните здравни проучвания не дават подробна информация за социалната структура на обществата.

Ние потърсихме решение на този проблем чрез включване в ESS Вълна 7 на ротационен модул, ориентиран към социалните детерминанти на здравето. В допълнение към вече съществуващите измерители в предишните вълни на ESS, този ротационен модул съдържа променливи за хронични заболявания, BMI, ползване и достъп до здравни грижи, рисково поведение, условия на труд, жилищни условия, неплатени грижи и условия за децата. Смятаме, че ESS може да се превърне в основен източник на данни относно здравето и здравните детерминанти както за разработващите политики, така и за изследователите в областта на сравнителните изследвания в сферата на здравеопазването.

Все повече европейски правителства признават, че политиките за положителна промяна на социалните детерминанти могат да подобрят здравето на хората и да намалят неравенствата в здравеопазването. Във всички официални доклади обаче се подчертава липсата на доказателства за способите за подобряване на положението по отношение на неравенствата в здравеопазването. Разбира се, един от вариантите е да се възложат повече експериментални оценки на административните намеси. Друг начин е провеждане на подходящи експерименти върху съществуващите политики и интервенции чрез сравнения с различни страни.

Ротационният модул в ESS Вълна 7 за социалните детерминанти на здравето и неравенствата в здравеопазването спомогна за постигането на тази цел, като създаде и

направи обществено достъпен един цялостен и сравним общоевропейски набор от данни, който включва широк спектър от емпирични резултати в областта на здравеопазването. Модулът дава възможност за сравняване на влиянието на различни европейски политически условия (политически режими) върху здравето и неравенствата в здравеопазването. В допълнение, тези сравнения могат да бъдат по-всеобхватни и по-конкретни от предишните, тъй като модулът включва и набор от валидирани резултати за психическото и физическото здраве.

Освен това, модулът ще помогне на изследователите да проучат и сравнят влиянието на социалните детерминанти на здравето чрез тестване на относителния емпиричен принос на различните теории за неравенствата по отношение на здравето и здравеопазването (културно-поведенчески, материални и психо-социални) и как всичко това може да варира между отделните страни и в политически контекст.

ОТНОШЕНИЕ КЪМ БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО В ПРОМЕНЯЩА СЕ ЕВРОПА

Проучването на обществените нагласи към благосъстоянието в Европа беше ротационна част от Четвърта вълна на ESS (2008/09г.) и се повтаря в Осма вълна (2016/17 г.). Някои въпроси за благосъстоянието са включени и в основния модул на ESS.

Проф. Вим ван Оорсхот, Център за социологически изследвания, KU Льовен

През последните десетилетия социалната държава със своите социални придобивки и услуги се превърна в сериозно предизвикателство за всички европейски държави. Така например, засилената международна икономическа конкуренция

заплашва националния преразпределителен капацитет на социалните държави, докато застаряването на населението, новите семейни договорености и повишаващата се гъвкавост на пазара на труда изправят социалната държава пред нови социални рискове, за които трябва да се погрижи. Държавата на благоденствието обаче не се поставя под въпрос само от структурните промени; тя все повече се подлага на идеологически по-обосновани обвинения за това, че подкопава индивидуалната автономност и отговорност, уврежда традиционните социални връзки и отслабва междуличностните форми на солидарност и взаимопомощ.

В резултат, в много европейски страни се провеждат значителни реформи в сферата на социалното подпомагане, макар те често да приемат различни форми и посоки в зависимост от националното наследство и конкретните обстоятелства. Във всички случаи обаче, традиционната солидарност, например, между по-възрастни и по-млади поколения, богати и бедни, активни и неактивни, е подложена на натиск. За много страни солидарността между местните и новопристигналите чужденци се превръща в основен проблем на социалното подпомагане.

По принцип, обличаването на европейските общества, към което традиционно допринася социалната държава, се превръща в основен повод за тревога.

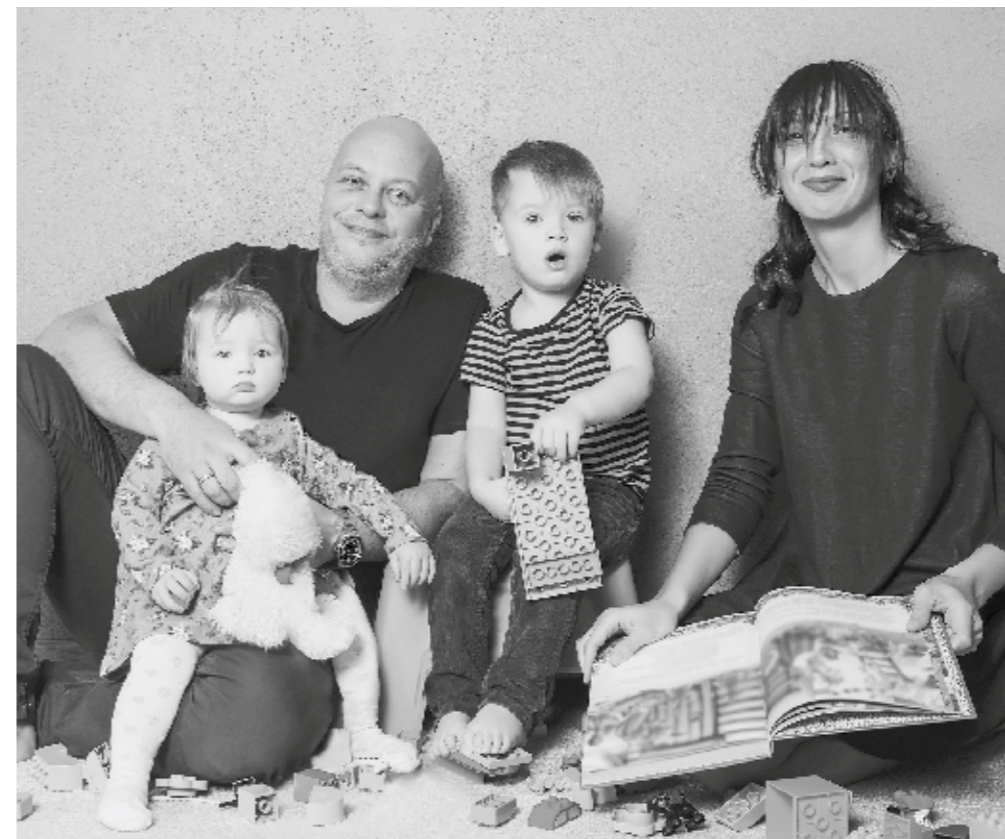
Отношението на европейските граждани към подпомагането играе важна роля за стартиране или блокиране на предвидените реформи на социалното осигуряване, като същевременно те силно засягат социалната легитимност на предприетите мерки. Поради това е важно да се знае не само какви са нагласите на хората към дебатите и политиките по въпросите на социалното подпомагане днес, но и как обществеността се отнася към бъдещето на своите социални държави. Модулите на Европейското социално изследване относно нагласите към социалното подпомагане са разработени именно за генериране на такива знания.

Това, което досега е установено от първия модул от 2008/09г. е, че що се отнася до отношението към социалното подпомагане,

в Европа изглежда са обособени два свята. На северозапад хората като цяло подкрепят принципите на преразпределение и на социалната държава и оценяват положително начина, по който тези принципи се прилагат. На юг и изток хората подкрепят принципите, но повечето са разочаровани от помощите и услугите, които реално им се предоставят.

Що се отнася до общата легитимност на социалната държава бе установено, че много европейци са критично настроени по отношение на моралните и икономически последици от предоставянето на социални услуги от страна на държавата (например, социалното подпомагане кара хората да бъдат по-малко отговорни за себе си и един за друг, то не влияе добре на трудовата етика и икономическата конкурентоспособност на хората), но те виждат в по-голяма степен социалните предимства на подпомагането (това, че то намалява неравенствата и стимулира обществения ред и че социалното подпомагане води до по-добро качество на живот за мнозина).

Имайки предвид икономическите проблеми, един интересен пример от ESS резултатите е това, че колкото по-добро е състоянието на икономиката, толкова повече европейците са склонни да подкрепят подпомагането и да се ориентират към солидарност. И обратното, което може би е по-показателно - по време на икономически трудности широката общественост в Европа е по-малко склонна да бъде на страната на споделяната солидарност.

ОБЩЕСТВЕНИ НАГЛАСИ СПРЯМО КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЕНЕРГЕТИКАТА

Това е напълно нов ротационен модул, включен в Осмо издание на изследването (2016/17г.), осъществен на терен в края на 2016 и началото на 2017г.

Проф. Уутер Пуртинга, Кардифски Университет

Глобалното изменение на климата е една от основните екологични заплахи, пред които е изправен светът. Начините, по които индивидите, правителствата и международната общност реагират на заплахата до голяма степен зависят от обществените възгледи за реалността и последиците от климатичните промени.

Фундаменталните реформи в използването и производството на енергия, които са необходими за смекчаване на измененията в климата, могат да бъдат постигнати само с устойчива обществена подкрепа и съдействие. Съществуват обаче големи различия в общественото разбиране за климатичните промени и в готовността за предприемане и подкрепа на адекватни действия. Обществените нагласи проявяват тенденция да се различават в различните държави и между отделните културно-политически групи, а също и да варират във времето.

Различни проучвания се опитват да разберат сложността на общественото мнение относно измененията на климата. Психологическите проучвания показват, че готовността за предприемане на индивидуални действия до голяма степен зависи от загрижеността за околната среда и от личностните норми. Наблюдава се и политизация на възгледите за климатичните промени. По-специално в САЩ, националните изследвания показват нарастваща поляризация според политическата идеология и партийната идентификация. Докато например, политически консервативните и

неангажирани граждани във Великобритания са по-склонни към скептично отношение към климата и е по-малко вероятно да подкрепят действия, свързани с климатичните промени. За по-нататъшно поляризиране във времето няма данни.

Различията между отделните държави и вариациите във времето са по-трудни за обяснение, главно поради липса на качествени данни в крос-национален план, както и на емпирична информация от повторни изследвания. Съществуват няколко обяснения за нарастващия скептицизъм по отношение на климата, включително за загубата на доверие в науката за климата, според които икономическият спад оставя на заден план загрижеността за околната среда, а медиите отделят твърде голямо внимание на климат-скептиците. Изследванията показват обаче, че екстремни метеорологични събития, като наводнения например, могат да повлияят на обществените виждания за глобалните климатични изменения, а по данни на редица проучвания температурните аномалии се свързват в обществените представи с реално променения климат.

Значението на социално-икономическите фактори се вижда от проучвания, разкриващи пряката конкуренция в обществено внимание между климатичните изменения и други ежедневни проблеми, като например състоянието на икономиката. Доказателствата за медийния ефект върху възприемането на климата обаче не са така ясни, въпреки че скептицизмът по отношение на климата от гледна точка на медийното отразяване и общественото мнение до голяма степен изглежда е феномен за англофонските страни.

Модулът относно климата и енергията, който е част от Осмото издание на Европейското социално изследване, е целенасочено моделиран за създаване на всеобхватна, теоретично обоснована база данни, която да помогне за коректни сравнения на европейските представи за промените в климата, енергийната сигурност и енергийните предпочитания. Тази цялостна база данни ще спомогне за по-доброто разбиране как тези представи се формират от индивидуални и от социално – политически контекстуални фактори.

РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПОЛИТИКИ В ЕВРОПЕЙСКИ КРОС-НАЦИОНАЛЕН ПЛАН

” Европейското социално изследване е страхотен проект с невероятна стойност. Огромното количество събрани научни данни относно обществените нагласи и поведение дава възможност за сравнения между европейските държави и за различни времеви периоди, което го прави много полезен инструмент за ефективно формулиране на политики, включително за намаляване на социалните неравенства в здравеопазването. “

Витенис Андриукайтис

Европейски комисар по здравеопазване и безопасност на храните , 23 февруари 2017 г.

Разбирането и доброто познаване на обществените нагласи е от решаващо значение за формулирането на политики, особено в епохата на слабо политическо участие и ниска избирателна активност. Резултатите от изследванията на ESS могат да окажат полезно въздействие върху общоевропейското управление и да допринесат за промени в политиките на участващите държави.

ESS хвърля светлина върху социалните и политически нагласи на гражданите на Европа и ги свързва с данните за поведението на хората или със социалните условия. В него се използват високи научни стандарти, много от които преди това са смятани за недостижими в изследвания от този род. Това означава, че резултатите от ESS могат да се използват за по-добро разбиране на ефекта от законодателните промени върху населението в отделните държави и в Европа в цялост.

Този раздел включва редица примери, разкриващи прякото влияние на ESS върху политиката.

Данните от ESS Вълна 4 подпомагат българските политици при разработването на два национални имиграционни закона: Закона за насърчаване на инвестициите и Закона за чужденците в Република България. Законът за насърчаване на инвестициите гарантира равнопоставеност на българските и чуждестранните инвеститори, а Законът за чужденците дава възможност за подобряване на законните права на чужденците в страната.

Данните, събрани чрез ротационния модул от 5-ти Кръг на ESS „Доверие в правосъдието“ са използвани по проекта Euro-Justis на Европейската комисия. Проектът Euro-Justis предостави на институциите на Европейския съюз и на държавите-членки нови индикатори за оценка на общественото доверие в съдебната система.

Модулът на ESS "Доверие в правосъдието" е сломенат и от Сметната палата на Великобритания пред Парламентарната комисия в Камарата на представителите като пример как правителственият отдел на Министерството на правосъдието би могъл да направи сравнение между правосъдието в Обединеното кралство и правосъдието в други европейски страни. Данните от модула се появяват впоследствие и в доклад на Министерството на правосъдието за 2012 г., което довежда до промени в начина, по който Инспекторатът на полицията на Нейно величество наблюдава работата на висши полицейски служители.

ESS организира семинар по въпросите на правосъдието под домакинството на Центъра за европейски политически изследвания (Centre for European Policy Studies) - водеща европейска Think Tank организация - и с участието на висши служители от Европейската комисия. Семинар е проведен през 2012 г. и с Кабинета за правосъдие на Великобритания.

Естонското министерство по социалните въпроси и образованието се възползва от възможността да прилага методологията на ESS при различни свои дейности. През 2009 г. са проведени поредица семинари за ESS, Министерството финансира редица инициативи, като например изследването "Програма за международна оценка на уменията на възрастни" (Programme for the International Assessment of Adult Competencies - PIAAC), проведено през 2011 г. Преди това, през 2008 г., данните за имиграцията, събрани по време на 3-ри кръг, са използвани в Доклад на Естонската служба на Министъра по въпросите на населението.

През 2010 г. стартира Националната програма за измерване на националното благополучие на Националната статистическа служба на Великобритания (The UK Office of National Statistics (ONS).

Нейната цел е да представи по-пълна картина на обществото чрез допълване на съществуващите икономически, социални и екологични данни с информация за мненията на населението.

В подкрепа на Програмата, Статистическият офис на острова анализира елементите на основния въпросник за измерване на удовлетворението от живота и щастието, както и на Модула за благополучието от 3-тия Кръг на ESS.

След дискусии с Фондация "Нова икономика" (New Economics Foundation - NEF) относно констатациите от Рунд 3 на ESS, статистическата служба във Великобритания разработва и въвежда специални измерители на субективното благополучие. Освен това, екипът за стратегия и анализ на Канцеларията на правителството на Обединеното кралство разпространява доказателства от ESS, за да се увери, че концепцията за благополучието е разбрана от всички правителствени отдели.

Ротационният модул от Четвъртото издание на ESS със заглавие "Възрастова дискриминация", е разработен от Университета в Кент и екип на ESS. Модулът е окомплектован в задълбочена работна програма, в която участват Университета в Кент, организацията „Черити ейдж“ на Обединеното кралство (charity Age UK) и Министерството на труда и пенсиите на Великобритания (UK Government Department for Work and Pensions - DWP).

Министерството възлага на свой екип да изготви доклади, ползвайки данни от ESS, в сътрудничество със старши научен изследовател на Министерството на труда и пенсиите. През 2013 г. ESS организира семинар на тази тема в Министерството, за да запознае самото министерство, както други правителствени анализатори с базата данни, констатации и изводи от ESS. На тази проява координаторите на Годината за активно стареење и международна солидарност на Европейската комисия и на Великобритания, също се включват в обсъждането и подчертават важноста на ESS при подготовката за живот в едно застаряващо общество.

Други политически примери включват :

- Данни от изследването от Кръг 3 и Кръг 6

” ESS дава възможност на правителствата, политическите анализатори и учените да бъдат в крак със социалните тенденции, засягащи начина на функциониране на демокрацията и как европейските граждани възприемат своя живот, своята нация и света. “

Дейвид Уилетс

Министър на университетите във Великобритания, юни 2011 г.

за младите хора се появяват в Доклад от 2016г., публикуван от Министерството на социалните въпроси и здравеопазването на Франция (Ministère des Affaires Sociales et de la Santé).

- Данни от ESS са ползвани в доклади на немски федерални служби и министерства, както и от местни администрации в Германия, често пъти като референции към национални изследвания, например по въпросите на миграцията.
- През 2011 г. полският Национален координационен екип на ESS провежда обучение по ESS в Националната банка на Полша.
- ESS периодично организира политически семинари върху свои данни. Такива са проведени по въпросите на демокрацията

в Европейския и италиански парламенти (2015 г.) и в OECD по проблемите на благополучието, отношението към благосъстоянието, на семейството, труда и благополучието (2013г., 2014г.) и на имиграцията (2017 г.). Прояви на тема „Доверие в полицията и съдилищата“ са осъществени и в Центъра за европейска политика (2012 г.). През 2017 г. Европейската комисия с участието на Европейския комисар по здравеопазване и безопасност на храните Витенис Андриукайтис организира специално събитие върху ESS.

• През 2016 ESS представя витрина от данни и онлайн портал за анализ пред служителите на Научно-изследователския отдел на библиотеката на Камарата на общините на Великобритания. ◀

ПУБЛИКАЦИИ НА ESS

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ESS

През 2011г. ESS лансира нова серия документи - Основни резултати от ESS - представляващи кратки крос-национални аналитични резюмета по конкретни теми, изследвани чрез въпросника на ESS.

БРОШУРИ ЗА ESS КОНСТАТАЦИИТЕ

Издадени са две брошури за ESS констатациите, които предлагат по-общ поглед върху широкия кръг на теми, включени в серията мулти-национални изследвания.

Първата от тях, в която са използвани резултати от първите три издания на изследването (2002-06г.) представя констатациите на голям брой научни изследователи по проблемите на социалното осигуряване, възрастовата дискриминация и финансовата сигурност, онлайн достъпа, доверието в институциите, образованието и политиката, семейството и труда, религията, миграцията, гражданството, половата принадлежност, сексуалната ориентация и обучението.

По-новата публикация обхваща пет кръга на изследването (до 2010 г.) и включва научни статии за интеграцията на Европейското социално изследване, разработки за различни аспекти на икономическата криза, социалните детерминанти на здравето, джандър неравенствата, както и анализи на теми като здраве и благополучие, социална държава, удовлетвореност от демокрацията, възрастова дискриминация, политическо участие, брак и партньорство, престъпност и имиграция.

Основни резултати от ESS	Ползвани данни
1. Доверие в правосъдието	Кръг 5
2. Отношение към социалното подпомагане в Европа	Кръг 4
3. Икономическа криза, качество на труда и социална интеграция	Кръг 2 и Кръг 5
4. Европейците за демокрацията: разбираня и оценки	Кръг 6
5. Лично и социално благополучие на европейците	Кръг 6
6. Социални неравенства в здравеопазването и техните детерминанти	Кръг 7
7. Нагласи по отношение на имиграцията и предшествващи обстоятелства	Кръг 7

Брошури с констатации, в които са използвани данни на ESS	
Ключови констатации от първите три кръга на ESS	Кръгове 1-3
Ключови констатации от първите пет кръга на ESS	Кръгове 1-5

Всички представени документи се предлагат в хартиен формат или като PDF файл за изтегляне от уебсайта на ESS ERIC.

ESS ЗА БЛАГОПОЛУЧИЕТО

Най-важното бъдещо предизвикателство за тези, които формулират политики в цяла Европа е да осигурят здравето и благоденствието на своето население. В тази връзка през 2015 г. ESS създаде нов интерактивен сайт, за да представи най-новите констатации за благополучието: www.esswellbeingmatters.org

Тази инициатива за измерване и отчитане на благополучието на европейците - констатации от Европейското социално изследване - илюстрира обхвата, който данните от ESS осигуряват за дефинирането, разпространението и движещите сили на субективното благополучие в цяла Европа. Учените, политиците, законотворците, докторантите и студентите се насърчават да разгледат новия уебсайт и да използват ресурса за своите собствени научни изследвания и за информиране на политиците.

През м. юни 2015 г. към уебсайта е публикувана Книга за благополучието „Измерване и отчитане на благополучието на европейците: Констатации на Европейското социално изследване“.

ПРЕПРАТКИ:

<http://www.europeansocialsurvey.org/>
<http://www.europeansocialsurvey.org/data/>
<http://nesstar.ess.nsd.uib.no/webview/>
<http://www.europeansocialsurvey.org/bibliography/>
<http://essedunet.nsd.uib.no/>

СВЪРЖЕТЕ СЕ С НАС

Запитванията за членство следва да се изпращат до Директора на ESS ERIC, като се използват данните за контакт по-долу.

Ако имате въпроси относно Европейското социално изследване, или желаете да научите повече, моля, свържете се с екипа на ESS, базиран в Сити Университет Лондон:

ESS ERIC Headquarters
 City, University of London
 Northampton Square
 London, EC1V 0NH
 United Kingdom
 +44 (0)20 7040 4901

✉ ess@city.ac.uk

🌐 <http://www.europeansocialsurvey.org/>

НАУЧЕТЕ ПОВЕЧЕ ЗА ESS

Европейското социално изследване е признато за Европейски консорциум за научна инфраструктура (ERIC), осигуряващ крос-национални данни за обществените нагласи, ценности и поведение.

Ако имате въпроси за Европейското социално изследване или искате да научите повече, моля свържете се с екипа на ESS в Университета Сити в Лондон

ESS ERIC Headquarters
City, University of London
Northampton Square
London, EC1V 0HB
United Kingdom
+44 (0)20 7040 4901

✉ ess@city.ac.uk

🌐 europeansocialsurvey.org

🌐 esswellbeingmatters.org

🐦 [ESS_Survey](https://twitter.com/ESS_Survey)

📘 [EuropeanSocialSurvey](https://www.facebook.com/EuropeanSocialSurvey)

Този проект е получил финансиране от Програмата за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“ на Европейския съюз по силата на Споразумение за безвъзмездна помощ No 676166.

Разработена и издадена от
Blackwood Creative Ltd
www.weareblackwood.com

